

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד משלימה ל-2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — סיפורת (סיפור חסידי, סיפור קצר), דרמה ומונודרמה, קריאה מונחית
פרק שני — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה-20)
סה"כ — 100 נקודות

66 נקודות — (33x2)
34 נקודות — (17x2)
סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות:

(א) רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית.

(ב) רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו.

(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — סיפורת (סיפור חסידי, סיפור קצר), דרמה ומונודרמה,

קריאה מונחית (66 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-8 (לכל שאלה — 33 נקודות).

סיפור חסידי

1. תאר את הסיום של הסיפור החסידי שלמדת ("אוצר תחת הגשר" או "האיש שנותר בשדה" או "מעשה בהינדיק"), והסבר אם סיום הסיפור צפוי או מפתיע. הסבר את התרומה של סיום זה להדגשת המסר של הסיפור.

שים לב: אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

סיפור קצר

2. "שברירים" / דבורה בארון
ענה על שני הסעיפים א-ב.
 - א. תאר את הקשר של חיה פרומה עם ריז'קה הפרה. (18 נקודות)
 - ב. תאר את השפעת הקשר של חיה פרומה עם ריז'קה הפרה על הקשרים של חיה פרומה עם האנשים בעיירה. הסבר והדגם את דבריך. (15 נקודות)
3. "שברירים" / דבורה בארון או סיפור קצר אחר
ענה על שני הסעיפים א-ב.
 - א. בחר בדמות מסיפור שלמדת. תאר כיצד באה לידי ביטוי הבדידות של הדמות, והסבר את הגורמים לבדידותה. (20 נקודות)
 - ב. האם במהלך הסיפור או בסיומו הדמות מרגישה בודדה פחות? הסבר והדגם את דבריך. (13 נקודות)

דרמה ומונודרמה

4. "אנטיגונה" / סופוקלס או "ביקור הגברת הזקנה" / פרידריך דירנמט
רגשות חזקים, כגון אהבה, שנאה, קנאה, נקמה מניעים את העלילה של מחזות אלה. הסבר איזה רגש מניע את העלילה של המחזה שלמדת ("אנטיגונה" או "ביקור הגברת הזקנה"). בסס את דבריך על שתי סצנות מן המחזה.

5. "בית בובות" / הנריק איבסן

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. בתחילת המחזה נורה אומרת לכריסטינה לינדה: האמיני לי, אנחנו ממש מאושרים! מהו האושר לדעתה של נורה בתחילת המחזה, ומהו האושר לדעתה בסיום המחזה? הדגם את דבריך. (20 נקודות)
- ב. מהו האושר לדעתה של כריסטינה לינדה? הסבר מה היא עושה כדי להיות מאושרת. הדגם את דבריך. (13 נקודות)

6. "לרקוד עם אבא" / איציק ויינגרטן

לפניך קטע של דיאלוג (שיחה) בין האב לבנו. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו. כשהלכנו אבא שאל: מה היית רוצה להיות? ואמרתי: שקוף.

- א. הסבר מדוע הבן רוצה להיות שקוף. (15 נקודות)
- ב. האם הבן מצליח להיות שקוף? הסבר והדגם את דבריך, על פי עלילת המונודרמה. (18 נקודות)

7. "אחת זקנה" / נאווה סמל

ענה על שני הסעיפים א-ב.

- א. בתחילת המונודרמה חנה אומרת שהמקום שבו היא גרה הוא "בית בתחפושת". הסבר והדגם את דברי חנה. (20 נקודות)
- ב. היחס של חנה לבית שהיא גרה בו משתנה במהלך המונודרמה. הסבר והדגם קביעה זו. (13 נקודות)

קריאה מונחית

8. הצג את השאיפות (רצונות) או המטרות של דמות מרכזית בספר קריאה שלמדת. תאר את הקשיים של הדמות בדרך להגשמת השאיפות (רצונות) או המטרות שלה, והסבר אם הדמות מצליחה להגשים אותן.

פרק שני — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית במאה ה־20) (34 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 9-15 (לכל שאלה — 17 נקודות).

פיוט

9. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לכה דודי / ר' שלמה הלוי אלקבץ

התעוררי התעוררי
כי בא אורח קומי אורי
עורי עורי שיר דברי
כבוד ה' עליך נגלה.

לא תבושי ולא תכלמי
מה תשתוחחי ומה תהמי
בך יחסו עניי עמי
ונבנתה עיר על תלה.

והיו למששה שאסיד
ורחקו כל מבלעיד
ישיש עליך אלהיד
כמשוש חתן על כלה.

ימין ושמאל תפריצי
ואת ה' תעריצי
על יד איש בן פריצי
ונשמחה ונגילה.

בואי בשלום עטרת בעלה
גם בשמחה ובצהלה
תוך אמוני עם סגלה
בואי כלה בואי כלה.

לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה.
לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה.

שמור וזכור בדבור אחד
השמיענו אל המיחד
ה' אחד ושמו אחד
לשם ולתפארת ולתהלה.

לקראת שבת לכו ונגלה
כי היא מקור הברכה
מראש מקדם נסוכה
סוף מעשה במחשבה תחלה.

מקדש מלך עיר מלוכה
קומי צאי מתוך ההפכה
רב לך שבת בעמק הפכה
והוא נחמל עליך חמלה.

התעוררי מעפר קומי
לבשי בגדי תפארתך עמי
על יד בן ישי בית הלחמי
קרבה אל נפשי גאולה.

לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה.

הסבר את התרומה של טור זה להבנת הרעיונות המרכזיים בפיוט.

שירת ימי הביניים

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרָת / שמואל הנגיד

כְּתִיבְתָּךְ מִהֲדָרָת / כְּבָרְקָת מִסֻּדָּרָת,
וְטוֹרִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל / כְּמוֹ רִקְמָה בְּאֲדָרָת,
וְנֶחֱמָדִים לְעֵינַיִם / כְּמוֹ פָּגִי מִבְּכָרָת,
וְרִיחָמוֹ כְּרִיחַ מוֹר / עָלַי כְּלָה מִקְטָרָת.
5 כְּתֹב וְקֵרָא וְשִׁים לְבָדְךָ / לְדַת אֲרוֹן וְכַפָּרָת,
וְאִם תּוֹסִיף – לֵךְ אוֹסִיף / מִחִיר הַרְבֵּה וּמִשְׁכָּרָת.
יְהוֹסִיף, אִם כְּתִבְתָּמוֹ / בְּעֵט בְּרָזָל בְּאֲגָרָת –
מִכְתָּב אֶת וְחֲרוֹת עַל / כְּבִדִּי, לֹא בִיתָרָת,
וְלֵךְ אֶהְבָּה לְקִיר לְבִי / וּמוֹרָשִׁי מִחֲבָרָת
10 וְתוֹכְחָתִי מִגְלָה לְךָ / וְאֶהְבְּתִי מִסֻּתָּרָת.

תאר והסבר את מערכת היחסים בין האב לבנו, על פי בתים 7-8 בשיר.

11. שאלה כללית על שירת ימי הביניים

בחר בשיר שלמדת משירת ימי הביניים (בלי הפיוט "לכה דודי" ובלי השיר "כתיבתך מהודרת").
כתוב את תוכן השיר שבחרת, והצג שני אמצעים אמנותיים המאפיינים את שירת ימי הביניים
ובאים לידי ביטוי בשיר זה.

/המשך בעמוד 6/

השירה העברית במאה ה־20

ארץ־ישראל וירושלים

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אָרֶן / לאה גולדברג

כָּאֵן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה.
כָּאֵן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנַפֶּת שְׁלֵג,
אֶבֶל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלֻדוֹתַי שֶׁקָּמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְּחֻטִּים: הִיָּה הִיָּה —
אֶקְרָא מוֹלָדֹת לְמֶרְחֵב־הַשְּׁלֵג,
לְקֶרֶח יִרְקֶרֶק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רֵק צִפְרֵי־מָסַע יוֹדְעוֹת —
כְּשֶׁהֵן תְּלִיזוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם —
אֶת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֶתְכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים,
אֶתְכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,
וְשָׁרְשֵׁי בְּשָׁנֵי נוֹפִים שׁוֹנִים.

הסבר את התפקיד של האנפורות בבית הראשון בשיר ובבית האחרון בו.

ארספואטיקה

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אַחַדִּים אוֹהֲבִים שִׁירָה / ויסלבה שימבורסקה

— אַחַדִּים —

זאת אוֹמֶרֶת שְׁלֹא כָּלֵם.
אֶפְלוּ לֹא הִרְבַּ אֶלָּא הִמְעוּט.
כְּלִי לְהִכִּיא בְּחֶשְׁבוֹן אֶת בְּתִי-הַסֶּפֶר, שֶׁשָּׁם מְכַרְחִים,
וְאֵת הַמְּשׁוֹרְרִים עֲצָמָם,
אֲנָשִׁים אֵלֶּה הֵם שְׁנִים לְאֶלֶף.

— אוֹהֲבִים —

אֵךְ אֶפְשָׁר לְאַהֵב גַּם מֶרֶק עוֹף עִם אֶטְרִיּוֹת,
אוֹהֲבִים גַּם מַחְמָאוֹת וְצִבֵּעַ תְּכֵלֶת,
אוֹהֲבִים צִעִיף יָשׁוֹן,
אוֹהֲבִים לַעֲמֹד עַל שְׁלֵהֶם,
אוֹהֲבִים לְלִטֹף כָּלֵב.

— שִׁירָה —

אָכֵל מָה זֹאת בְּעֵצָם שִׁירָה.
לֹא אַחַת נִתְּנָה לְכֶךְ
תְּשׁוּבָה רְעוּעָה.
וְאֲנִי אֵינֶנִּי יוֹדֵעַת וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַת וְנֶאֱחָזֶת בָּזָה
בְּמַעֲקָה גּוֹאֵל.

על פי הבית האחרון בשיר, הסבר מהי שירה בעיני הדוברת.
בתשובתך הצג אמצעי אמנותי אחד הממחיש מהי שירה בעינייה.

אדם וזהותו

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דוֹרְגֵל / דן פגיס

דוֹרְגֵל הוּא חִי מְשֻׁנָּה לְמַדִּי:
בְּבִשְׁרוֹ הוּא שְׂאֵר
לְשְׂאֵר הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, אֵךְ רַק הוּא
מְבַשֵּׁל חַיּוֹת, מְפַלֵּל חַיּוֹת,
רַק הוּא לּוֹכֵשׁ חַיּוֹת, נוֹעֵל חַיּוֹת.
רַק הוּא חוֹשֵׁב
שֶׁהוּא זֶר בְּעוֹלָם, רַק הוּא מוֹחָה
עַל מָה שֶׁנִּגְזַר, רַק הוּא צוֹחֵק,
וּמְפַלֵּא עוֹד יוֹתֵר, רַק הוּא
רוֹכֵב מְרֻצָּנוֹ עַל אוֹפֲנוֹעַ.
יֵשׁ לוֹ עֲשָׂרִים אֶצְבָּעוֹת,
שְׁתֵּי אֲזָנִים,
מֵאָה לְבָבוֹת.

צירוף המילים "רק הוא" חוזר בשיר פעמים רבות.

הסבר את התפקיד של חזרה זו בבניית משמעות השיר.

זוגיות ואהבה

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שְׁלוּמִי / זלדה

שְׁלוּמִי קָשׁוּר בְּחוּט
אֶל שְׁלוּמִךָ.

וְהַחֲגִים הָאֵהוּבִים
וְתִקְוֹת הַשָּׁנָה הַנִּפְלְאוֹת
עִם אוֹצֵר הַרְיָחוֹת, הַפְּרָחִים,
הַפָּרִי, הָעֵלִים וְהַרְוִחוֹת,
וְעִם הָעֶרְפֶּל וְהַמָּטָר,
הַשָּׁלֵג הַפֶּתְאֻמִּי
וְהַטֵּל,
תִּלְוִינִי עַל חוּט הַכְּמִיָּה.

אֲנִי וְאַתָּה וְהַשָּׁבֶת.
אֲנִי וְאַתָּה וְחַיִּינוּ
בְּגִלְגּוּל הַקּוֹדֶם.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַשֶּׁקֶר.
וְהַפֶּחַד.
וְהַקֶּרְעִים.
אֲנִי וְאַתָּה
וּבּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם
חוֹף.

אֲנִי וְאַתָּה
וְהַחִידָה.
אֲנִי וְאַתָּה
וְהַמָּוֶת.

בשיר זה המשוררת מתארת קשר זוגי עמוק ומורכב.

תאר קשר מורכב זה, והסבר שני אמצעים אמנותיים המסייעים בעיצובו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך